

PIQUETEROS (İŞSİZ İŞÇİ HAREKETİ)

İhsan KONAK*

Öz

Neoliberal ekonomi politikaları Latin Amerika ülkelerinde toplumsal muhalefetin gelişmesine zemin hazırlamıştır. 2001 yılında Arjantin'in temerrüde düşmesi, ekonomik krizi sosyo-politik bir krize dönüştürmüştür. Arjantin halkı neoliberal politikaları protesto etmek ve seslerini duyurabilmek için Piqueteros hareketine katılmışlardır. İşsiz işçi örgütleri geleneksel siyaset mekanizması araçlarına ve işçi sendikalarına duyulan güvensizlik ortamında toplum temelli muhalefeti örgütlemeyi başarmıştır. Halkın taleplerini duyurabilmek adına işsiz işçi örgütleri mal ve hizmet dolaşımı için önemli olan otoyollara barikat kurup kapatmışlardır. İşsizlerin ve yoksulların talepleri bu eylem yöntemi ile duyuran Piqueteros hareketi tüm ülkeye yayılmış ve önemli bir siyasal aktör olmayı başarmıştır. Bu çalışmada etkili ve yeni kolektif eylem deneyimi ortaya koyan Piqueteros hareketi değerlendirilmiştir. Makalede öncelikle Arjantin'de yaşanan krizin iktisadi ve siyasal boyutları ortaya konulmuş ve işsiz işçi örgütlerinin ortaya çıkışı ele alınmıştır. Ardından hareketin yeni eylem yöntemi olan yol kesmelerin ve barikatların anlamına ve hareketin heterojen örgütsel yapısına değinilmiştir. Bu çalışma hazırlanırken çoğunlukla ikincil kaynaklara, yabancı (İngilizce) literatüre başvurulmuş olup bilimsel makaleler ve kitaplar taranıp analizler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Piqueteros, İşsiz İşçi Hareketi, Arjantin, Toplumsal Hareket, Neoliberalizm.

PIQUETEROS (UNEMPLOYED WORKERS' MOVEMENT)

Abstract

Neoliberal economic policies paved the way for developing social opposition in Latin American countries. In 2001, Argentina's default turned the economic crisis into a socio-political crisis. Argentines joined the Piqueteros movement to protest neoliberal policies and make their voices heard. Unemployed workers' organizations have succeeded in organizing community-based opposition in an environment of distrust of traditional instruments of political mechanisms and trade unions. To make people's demands heard, unemployed workers' organizations blocked highways that were important for moving goods and services. The Piqueteros movement, which publicized the demands of the unemployed and the poor through this method of action, spread throughout the country and managed to become an important political actor. This study evaluates the Piqueteros movement, which has demonstrated an effective and new collective action experience. In the article, firstly, the economic and political dimensions of the crisis in Argentina are presented and the emergence of unemployed workers' organizations is discussed. Then, the meaning of the movement's new method of action - roadblocks and barricades - and the heterogeneous organizational structure of the movement are analyzed. While preparing this study, mostly secondary sources and foreign (English) literature were consulted, and scientific articles and books were reviewed and analyzed.

Keywords: *Piqueteros, Unemployed Workers Movement, Argentina, Social Movement, Neoliberalism.*

1. GİRİŞ

Son yıllarda sosyo-politik krizler Güney Amerika demokrasilerini zorlamıştır (Wolff, 2007: 1) ve bu süreçte taban hareketleri ülke siyasetlerinde önemli aktörler haline gelmiştir. Birçok ülkenin demokrasiye geçişinde oynadıkları kilit rolün yanı sıra, toplumun marjinalleştirilmiş kesimleri için ekonomik, sosyal ve siyasal hakların genişletilmesi için sürekli baskı yapmışlardır. Daha yakın zamanlarda, neoliberal politikalara karşı bir tepki olarak ortaya çıkan toplum

temelli hareketler, (Perez, 2018: 287) marjinalleştirilmiş kesimleri (işsizleri ve yoksulları) harekete geçirme kapasiteleri ile ön plana çıkmışlardır. Bunun başlıca örneklerinden bir tanesinin de Arjantin’de ortaya çıkan Piqueteros hareketi olduğu ifade edilebilir.

2001 yılı aralık ayında Arjantin ekonomisi çökmüştür. O dönemde vatandaşlar toplumsal değişim talebiyle sokaklara çıkmıştır (Borland ve Sutton, 2007: 700-701). Hızla kötüleşen ekonomik durum, Radikal Sivil Birlik (UCR) Başkanı Fernando de la Rúa hükümetini geri dönüşü olmayan bir noktaya kadar zayıflatmıştır. Başkent Buenos Aires’teki orta sınıfa mensup Arjantinliler tencere ve tava çalarak Casa Rosada’ya (Başkanlık Ofisi) doğru yürürken, yoksul banliyölerdeki kalabalıklar süpermarketleri yağmalamış ve sokaklarda çatışmalar yaşanmıştır. Sonuç olarak ülke çapındaki olaylarda 30 kişinin hayatını kaybetmesinin ardından, 20-21 Aralık’ta önce Ekonomi Bakanı Domingo Cavallo, ardından kabinenin geri kalanı ve son olarak bizzat cumhurbaşkanı istifa etmek zorunda kalmıştır (Schamis, 2002: 81). Neoliberal reformcular, pek çok kişinin işini kaybettiği ve yoksulluğa sürüklendiği bir dönemde elitlerin ulusal kaynakları sömürmesine izin vermekle suçlanmıştır. Bu, ekonomik modelin kurbanları, özellikle de neoliberalizmi protesto etmek ve çalışma haklarını talep etmek için ana yolları kapatan işsiz Piqueteros tarafından yıllar önce başlatılan protestoların doruk noktasıdır (Borland ve Sutton, 2007: 701).

Piqueteros hareketi, yarım asrı aşkın süredir ortaya çıkan en önemli alt sınıf hareketidir (Levitsky, 2003: 31). Harekete geçirilmesi zor kesimleri örgütlemeyi başaran işsiz işçi örgütleri ciddi sosyo-politik krize dönüşen ekonomik krizin (Wolff, 2007: 1-2) sebep olduğu koşullar bağlamında anlaşılabilir. Neoliberal ekonomi politikalarının olumsuz etkileri neticesinde yeni bir toplumsal sorun ortaya çıkmıştır. Bu sorun toplumsal kesimlerin önce çektikleri acının tanınması, ardından da vatandaş ve ücretli çalışanlar olarak sosyopolitik arenaya yeniden

dâhil olma iddialarının sonucu olarak siyasi bir meseleye dönüşmüştür. 1996'da yoksulların ve toplum dışı kalmışların seferberliği Piqueteros hareketinde örgütlenmiştir. 2001'den bu yana bu hareket, siyasi arenayı genişleten yeni bir ulusal siyasi aktör olarak meşrulaşmıştır (Rossi, 2015b: 7-8). Bu, neoliberalizm karşıtı toplumsal hareket görünürlülüğünü siyasi bir pankarta ve toplumsal mücadelenin tam kalbine dönüştürmüştür (Medina, 2011: 88).

1990'ların sonunda ortaya çıkan Piqueteros hareketi, yoksulları ve işsizleri örgütleme ve harekete geçirme kapasitesi, büyüklüğü, siyasi önemi, eylem metodu ve zaman içindeki kalıcılığı nedeniyle birçok akademisyenin dikkatini çekmiştir (Forni, 2020: 37). Bu makalede Piqueteros (işsiz işçi hareketi) hareketine genel bir bakış sunulmuş ve söz konusu vaka bağlamsallaştırılmıştır. Latin Amerika'nın en yeni ve etkili kolektif eylem deneyimlerinden biri (Perez, 2018: 287) olan hareket Arjantin siyasetinde önemli yeniliklerin mimarıdır. Hareketteki aktivistler, kentli işçi sınıfının tarihsel ve yeni şikâyetlerini, belirli bir protesto metodolojisi (barikatlar), belirli bir kolektif karar alma mekanizması (meclisler) ve merkezi bir talep (iş) ile ilişkilendirilen tutarlı bir anlatıda birleştirmiştir. Buna ek olarak hareket, yeni konuları dâhil ederek, diğer aktörleri daha radikal gündemler benimsemeye teşvik ederek ve yerleşik siyasi ittifaklara meydan okuyan koalisyonlar inşa ederek kamusal tartışmanın genişletilmesine katkıda bulunmuştur (Perez, 2018: 296). Bu bağlamda öncelikle Arjantin'de yaşanan krizin iktisadi ve siyasal boyutları ortaya konulmuş ve işsiz işçi örgütlerinin ortaya çıkışı ele alınmıştır. Ardından hareketin yeni eylem yöntemi olan yol kesmelerin ve barikatların anlamına ve hareketin heterojen örgütsel yapısına değinilmiştir. Sonrasında da hareketin devlet kurumları ve siyaset mekanizması ile ilişkisi ve etkileşimi değerlendirilmiştir. Bu çalışma hazırlanırken betimsel tarama metodu kullanılmış ve çoğunlukla ikincil kaynaklara, yabancı (İngilizce) literatüre başvurulmuş olup bilimsel makaleler ve kitaplar taranıp analizler yapılmıştır.

2. KRİZİN EKONOMİK BOYUTU

Son yirmi yılda Latin Amerika'nın sosyal ve siyasal manzarasını iki dönüşüm şekillendirmiştir: neoliberal yapısal reformların sosyal maliyetleri ve sivil toplumdaki özerk örgütlenmelerin umut ve ideallerin yeniden gün yüzüne çıkması (Dinerstein, 2010: 356-357). Bu önermenin Arjantin örneği için de geçerli olduğu söylenebilir. Uygulanan neoliberal politikaların Arjantin toplumunda daha önce karşılaşılmayan bir toplumsal soruna yol açmıştır. Bu çerçevede işsiz işçi örgütleri örgütlenmeleri ortaya çıkmıştır. Neoliberal ekonomi politikalarından zarar görenler bu çatı altında birleşmiş ve güçlü bir toplumsal muhalefet ve protesto dalgası ortaya çıkmıştır.

Latin Amerika borç krizi, Arjantin ekonomisinin 1983 ile 1985 yılları arasında %7,2 oranında daralmasına neden olmuştur. 1989-91'deki hiperenflasyon, durumun vahametini daha da artırmıştır (Rossi, 2015: 8). Bu duruma çare olarak 1990'larda uygulanan neoliberal model, Arjantin toplumunu kökten değiştiren bir olgu olarak tanımlanır (Borland ve Sutton, 2007: 702). İşsiz işçi hareketinin ortaya çıktığı bağlam, Menem yönetiminin öncülük ettiği bu süreçtir. Başkan Menem'in 1989'da seçilmesiyle 1983'te başlayan resmi demokratik konsolidasyon süreci tamamlanmıştır. 1990'larda ekonomik istikrar, Latin Amerika hükümetlerinden mali disiplin, ekonomik istikrar ve büyüme talep eden Washington Konsensüsü'nün bölgede ilham verdiği bir öncelik haline gelmiştir (Dinerstein, 2001a: 170). 1991 yılında IMF ile varılan Konvertibilite Planı sayesinde hiperenflasyonun durdurulması ekonomik bir mucize olarak değerlendirilmiştir. 1991 Konvertibilite Yasası, ulusal para biriminin devalüasyonunu ve Arjantin pezosu'nun ABD dolarına 1'e 1 oranında sabitlenmesini içermiştir. Sonuç olarak enflasyon düşmüş ve Arjantin, yabancı sermaye yatırımlarıyla sürdürülen yüksek ekonomik büyüme oranlarına ulaşmıştır. İstikrar, paranın siyasi kontrol altında olduğu yanılsamasını yaratmış

ve bunun herkese fayda sağlayacağına inanılmıştır. Paradoksal olarak istikrar istikrarsızlığı beraberinde getirmiştir (Dinerstein, 2001b: 2).

Heterodoks neoliberal reform programı iki aşamada uygulanmıştır. İlk aşama, borç ve mâli krizleri ve yüksek enflasyonu çözmeye yönelik istikrar politikalarının uygulamaya konulmasıydı. Odak noktası, neoklasik ekonomik bakış açısı ile devlete ait şirketlerin özelleştirilmesi ve ithal ikameci sanayileşme politika modeli düzenlemelerinin serbestleştirilmesiydi. İkinci aşamada, sosyal politikaların merkezileştirilmesi ve yeniden uyarlanması, evrenselci yaklaşımdan bireyci yaklaşıma geçilmesi yoluyla kamu sektörünün yeniden yapılandırılmasına odaklanılmıştır (Rossi, 2015b: 9). Kısa vadede Arjantin ekonomik büyümeye, yüksek yatırım oranlarına ve parasal istikrara tanık olmuştur. Yine de uzun vadede ciddi bir yoksullaşma, işsizlik, gelir kutuplaşması, durgunluk ve son olarak parasal ve mâli istikrarsızlık yaşanmıştır (Villalón, 2007: 140). Arjantin'deki neoliberal reformların karışık sonuçları arasında en önemlisi hızlı bir sanayisizleşme aşamasıdır. 1989'da gayri safi yurtiçi hasılanın (GSYİH) %31'i mamul ürünlere dayanmasına rağmen, 2001'de bu oran yalnızca %17'ydi (Rossi, 2015b: 9). Uygulanan ekonomik reformlar sonucunda eşî benzeri görülmemiş bir yoksulluk ve işsizlik artışı, artan zenginlik yoğunlaşması, küçülen bir ekonomi ve muazzam bir kamu borcu ortaya çıkmıştır (Patroni, 2024: 7).

Neoliberal politikalara, Arjantin'in emek piyasasının radikal bir şekilde yeniden yapılandırılması eşlik etmiştir. Federal hükümet iş piyasasının esnekliğini artırmak ve istihdamın korunmasını sınırlamak için bir dizi politikayı uygulamaya koymuştur. Hükümetin gündemi, maliyetleri azaltmak, fiyat istikrarını korumak, ücret dağılımını üretkenlik farklılıklarına uygun tutmak ve dış rekabet gücünü artırmak için geçici işe alma sözleşmeleri ve pazarlıkların merkezi olmayan hale getirilmesi yoluyla işe alma ve işten çıkarmada daha fazla esnekliğe öncelik vermiştir. Yeni işgücü politikasının doğal sonuçlarından biri, işsizlik oranında çift

haneli rakamlara yaklaşan çarpıcı ve benzeri görülmemiş bir artış olmuştur (Giraudy, 2017: 35-36).

Ağustos 1995'te resmi istatistikler, konvertibilite planının başlangıcından bu yana işsizliğin 1991'de %6'dan 1995'te % 18.5'e yükseldiğini ortaya koymuştur. Yani işsizlik ikiye katlanarak 2.400.000 kişiye ulaşmıştır. Başkentte ve (işsizlerin yarısının yoğunlaştığı) Büyük Buenos Aires bölgesinde işsizlik oranı Mayıs 1995'te %20,2'ye çıkmıştır. Ancak asıl sorun sadece işsizlik değil ve işsizliğin eksik istihdamla birleşimi olmuştur. Bu durum 13 milyon işçiden 7 milyonunu etkilemiştir. 2000 yılının ortasında %15,4'e ulaşan işsizlik oranı (Dinerstein, 2001b: 2), Aralık 2002'de rekor kırmış ve %29'a ulaşmıştır. O dönem 37 milyonluk toplam nüfusun 21 milyonu yoksulluk sınırının altında kalmıştır (Dinerstein, 2001a: 168). İşsiz ve eksik istihdam edilen işçiler, konuma bağlı olarak işgücünün %30-80'ini oluşturmuştur. İşçi sınıfının yoğun olduğu banliyölerde hanelerin büyük çoğunluğunun yoksulluk sınırının altına düşmesi nedeniyle işsizlik %30-50'ye, eksik istihdam ise %40-50'ye ulaşmıştır (Petras, 2018: 4267). Böylece işsizlik ve eksik istihdam Arjantin nüfusunun büyük çoğunluğunu etkiler hale gelmiştir.

1999'daki küresel ekonomik krize bağlı olarak büyük bir durgunlukla karşı karşıya kalan Arjantin, Aralık 2001'de yaklaşık 95 milyar dolarlık borcunu ödeyememiştir. Bu temerrüt tarihteki en büyük devlet borcu temerrüdü olmuştur. Arjantin'in borç krizleri arasında benzersiz olan 2001 temerrüdü, askeri diktatörlükten miras kalan ve Başkan Menem tarafından sınırları zorlanan neoliberal politikaların başarısızlığa uğramasıyla ortaya çıkan mükemmel bir fırtınadan kaynaklanmıştır (Doyran, 2014). Bu mükemmel fırtına Arjantin'in eskiden orta sınıf olan ailelerinin çoğunu gelirden yoksun bırakmıştır. 1995 yılında ortaya çıkmaya başlayan takas kulüpleri, sunacak malları veya hizmetleri olan ve kendi alışverişleri için çok az para birimi olan çok sayıda insan arasında

alışverişi kolaylaştırmıştır. Ayrıca 2001 krizinden sonra çoğalan mahalle dernekleri de insanların acil ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır (Norden, 2011: 93).

Artan işsizlik ya da kapsamlı bir işsizlik politikası olmaksızın aşırı işsizlik Arjantin işgücü üzerinde derin bir etki yaratmıştır. İşsizlik politikasının olmayışı, tam istihdamla tanımlanan işgücü piyasasındaki 50 yıllık göreceli istikrarın sonucudur. 1989/1990'daki yüksek enflasyon krizine kadar Arjantin hiçbir zaman %6'nın üzerinde bir yıllık işsizlik oranı yaşamamıştır. Kamu sektörünün küçültülmesi ve işçi örgütlerinin zayıflaması, çok sayıda işsiz işçiyi başvurabilecekleri bir güvenlik ağından mahrum bırakarak onları protesto etmeye ve örgütlenmeye sevk etmiştir (Alcañiz ve Scheier, 2007: 162). Ne devletten ne sendikalardan ve de diğer kuruluşların kurumsal korumasından yoksun büyüyen, heterojen bir işsiz kitlesi oluşmuştur (Villalón, 2007: 140).

19 ve 20 Aralık 2001'deki kitlesel ayaklanmanın patlak vermesi, ülkeyi saran ve 1990'ların başından bu yana sürekli olarak dile getirilen derin hoşnutsuzluğu somut hale getirmiştir (Patroni, 2024: 7). Kitlesel protestolar dönemin Başkanı Fernando de la Rúa'yı ve kısa ömürlü haleflerini görevi bırakmaya zorlamıştır. Bunu, para biriminde büyük bir devalüasyon izlemiştir (S. E. Eckstein ve Wickham-Crowley, 2003: 27).

3. KRİZİN SİYASAL BOYUTU

İstikrar hedefiyle alınan iktisadi önlemlerin Arjantin örneğinde tam tersi sonuç doğurduğu görülebilir. Neoliberal ekonomi politikaları sonucunda belirli bir süre rahatlık yaşansa da işsizlik ve yoksulluk artmıştır. İstikrarın yerini istikrarsızlığa bıraktığı ifade edilebilir. Kamu kurumları ve siyaset mekanizması da bu durumdan etkilenmiştir. Krizin siyasal boyutunun incelenmesi Piqueteros hareketinin ortaya çıktığı bağlamın anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Neoliberal reformların uygulanmasına bağlı olarak kötüleşen sosyoekonomik ve siyasi koşullar ile yozlaşmış bir devlet sisteminin verimsizliği 1990'ların toplumsal hareketlerinin ortaya çıkışını etkilemiştir (Villalón, 2007: 139). Arjantin'in 2000'li yılların başındaki ekonomik, sosyal ve politik krizinin zirvesinde, yönetici elitler, toplumsal öfkenin birincil hedefi olmuştur. Vatandaşlar, 2002 yılında nüfusun %57,5'ini etkileyen yoksulluktaki çarpıcı artışın sorumlusu olarak yıllarca süren yolsuzluğa, kötü yönetime ve başarısız politikalara işaret etmiştir. Arjantinlilerin çoğu, her zamanki gibi siyasete karşı hoşnutsuzluğunu seferberlik biçimleriyle dile getirmiştir. İşçiler, terk edilen işletmeleri ele geçirmiş ve 1990'larda ortaya çıkan Piqueteros hareketinin saflarına katılmışlardır. Bu arada yurttaşlar, başarısız temsili kurumların bıraktığı boşluğu mahalle meclisleri, takas kulüpleri ve benzeri taban girişimlerinin yanı sıra sayısız protestolara katılarak doldurmuşlardır. Halk ayaklanması, gözlemcilerin Arjantinlilerin siyaseti yeniden icat ettiği sonucuna varmasına neden olmuştur. Kitleler konuşmuş ve mesajları: "Tüm politikacılar ve hükümet yetkilileri derhal iktidardan vazgeçmeli ve istifa etmeli" olmuştur (Risley, 2011: 663-664).

Neoliberal reformlar Latin Amerika'daki protestoların odağında bir değişikliğe yol açmıştır: Artık protestolar esas olarak devlet tarafından tanınma arayışında gerçekleşmiştir. Piqueteros üzerine yürütülen ilk araştırmaların çoğu, daha önce yoksulları ve işsizleri görmezden gelen hükümetlerin bu tanınma arayışına olan ilgisi nedeniyle ortaya çıkmıştır (Rossi, 2015b: 3). İşsiz işçi örgütleri, yoksul ve işsizleri siyasi sisteme ve toplumun geneline dâhil etmek için mücadele içindedir. Bu yaklaşıma göre, devletin toplumda yapılandırıcı bir güç olarak rolünü geri kazanmasını ve daha önce devlet kurumları ve politikaları tarafından göz ardı edilenleri tanınmasını talep etmişlerdir (Forni, 2020: 38).

Bu talepler iletilirken hem geleneksel sol ideolojilerle çerçevelenmek arzulanmamış, hem de sendikalardan, siyasi partilerden ve devletten özerklik benimsenmiştir. Projeleri iki hedefi uzlaştırmıştır: yoksulluğa, sosyal dışlanmaya ve işsizliğe karşı mücadele ve özerklik, haysiyet ve sosyal adalet gibi kolektif değerlerin elde edilmesi (Dinerstein, 2010: 357). Bu tür taleplerin normalde seslendirildiği geleneksel örgütler toplumsal protestoların bir parçası olmamıştır; sendikalar ve siyasal partiler protestoların örgütlenmesinde rol oynamamışlardır. Dahası, yüksek düzeydeki yolsuzluklar ve en büyük sendikalar ile başlıca siyasi partilerin yetersiz temsili kınanmıştır. Bu temsil kanallarının tercih edilmemesinde yapısal ve ideolojik meseleler devreye girmiştir. Bir yandan, 1990'ların başındaki yapısal reformlardan sonra işgücü piyasasındaki ve resmi iş sözleşmesi kapsamındaki kişilerin sayısı dramatik bir şekilde azaldığı ve işsiz veya kayıt dışı sektörlerde çalışan çok sayıda protestocu sendikalarda organik bir temsil bulamamıştır. Öte yandan, hem sendikalar hem de siyasal partiler, yasa dışı siyasi uygulamalar (mâli konularda hükümet yetkilileriyle kayıt dışı anlaşmalar yapmak gibi), sosyal çıkarların yanlış temsil edilmesi (tabanlarına karşı seçkinlerin ödüllendirilmesi gibi) ve kamu fonlarının kötüye kullanılması suçlamalarına yansıyan uzun bir meşruiyet krizi yaşamışlardır. Ülkenin tarihsel dokusunda belirleyici olan sendikalar, Adalet Partisi (Partido Justicialista - PJ) ve işçi sınıfı arasındaki ittifak tehlikeye girerken, hem eski hem de potansiyel seçmenler yeni siyasal ve örgütsel seçeneklere meyletmıştır (Villalón, 2007: 140-141). Arjantin halkının geleneksel temsil kanallarına inancını yitirdiği görülebilir. Sendikaların ve ana akım siyasal partilerin sosyoekonomik krizden zarar görenlerin taleplerini dile getir(e)memesinin geleneksel temsil kanallarının meşruiyetini ve bu kurumların halk nezdindeki itibarını sarstığı ifade edilebilir. Bu kurumlara olan inancını kaybeden Arjantin halkının işsiz işçi örgütlenmelerine yönelmiş oldukları değerlendirilebilir.

Aralık 2001'deki halk ayaklanması siyasal temsil sistemini ve geleneksel siyasal katılım biçimlerini sorgulamıştır. Siyasi partilerin ve sendikaların yapıları, dinamikleri ve stratejileri, krizden doğan daha yatay ve demokratik siyaset talebinin önünde bir engel teşkil etmiştir (Dinerstein, 2001a: 169). Piqueteros, bunları devletin daraltılmasından doğrudan sorumlu veya suç ortağı olarak görmüştür. İlk Piqueteros liderlerinden biri, 1996 yılında Cutral Co.'daki ilk barikata neden katıldığını şöyle açıklamıştır: “Siyasetçilerle dolu bir yere gitmiyordum... Benim gerçekliğim: işsizlik, yoksulluk, adaletsizlik” (Alcañiz ve Scheier, 2007: 161). Ayrıca, Arjantinli Ya Basta! (Yeter!) kampanyası, insanların kendilerine ve kolektif eylem güçlerine sahip çıkmalarını sağlayarak neoliberalizmin üzerinde geliştiği bireyci mantığı kırmıştır. Demokrasi parodisini reddetmiş ve siyasal temsil sisteminin derin bir eleştirisini ortaya koymuştur. Bu eleştiri, *asambleas barriales* (mahalle meclisleri) gibi doğrudan demokrasiyi savunan ve komşuların, insan hakları aktivistlerinin ve işçi meclislerinin kendi kaderini tayin hakkının savunulmasını tesis eden yeni seferberlik biçimlerine yansımıştır (Dinerstein, 2001a: 178). Yoğunlaşan temsil krizi ve gayrimeşru görülen siyasal temsil kanallarının işlememesinin Piqueteros hareketine fırsatlar sunduğu anlaşılabılır.

3. PÍQUETEROS HAREKETİ'NİN ORTAYA ÇIKIŞI

Piqueteros örgütlenmelerinin ortaya çıkışı Arjantin'in kendine özgü koşulları çevresinde anlaşılabilir. Arjantin'de yaşanan siyasal ve ekonomik krizin birleşiminin bu örgütlenmelerinin oluşumuna zemin hazırladığı görülebilir. Yaygın yoksulluk ve işsizlikle karşı karşıya kalan Arjantin halkı işsiz işçi örgütlenmelerine katılmış ve bu harekete destek vermiştir.

Piqueteros hareketinin ortaya çıkışı belirli koşulların bir araya gelmesi ile gerçekleşmiştir. Piqueteros hareketinin ortaya çıkışı ancak Arjantin ekonomisinin başarısız olduğu bir ortamda anlaşılabilir (Alcañiz ve Scheier,

2007: 162). Arjantin, finansal riskleri sosyalleştirmeyi amaçlayan kemer sıkma önlemlerini benimseyerek krize çözüm bulmayı hedeflemiştir. Sıfır açık yasası ve mali sıkılaştırma bu yöndeki eylemler arasındadır. Kamu çalışanlarının maaşlarında ciddi kesinti getiren yasa, aynı zamanda emekli maaşlarında da kesinti yapılmasını gerektirmiştir (Doyran, 2014). 2001 yılında, Konvertibilite Planı'nın çöküşü ve geleneksel siyasi partilerin krizi, Başkan Fernando De la Rúa'nın (1999-2001) hükûmetine karşı kitlesel seferberlikleri ve toplumsal protestoları tetiklemiştir ve bu da aynı yılın Aralık ayında ekonomik, siyasal ve sosyal düzenin çökmesine yol açmıştır. Geleneksel olarak uyuşuk olan Arjantinli şehirli orta sınıf bile hükûmetin mâli politikalarını protesto etmek için sokaklara dökülmüş, tencere tava çalmıştır. Vatandaşlar, kent yönetiminin etkisizliğini ve yolsuzluğunu kınamak için yerel toplantılar düzenlemişlerdir. Cumhurbaşkanı Menem ve Ekonomi Bakanı Domingo Cavallo'nun daha önce gerçekleştirdiği emekliliğin yeniden yapılandırılmasını protesto eden ilk toplumsal aktörlerden olan emekliler ve emekli dernekleri, siyasi etkinliklerini artırmıştır. Ekonomik kriz, siyasi süreçte Piqueteros'un rolünün artması için verimli bir zemin oluşturmuştur. Geleneksel siyasetin meşruiyetin bulunmadığı bir toplumda insanları harekete geçirme kapasitesi son derece güçlü bir kaynak haline gelmiştir (Alcañiz ve Scheier, 2007: 162). Çalışan ve işsiz işçileri kemer sıkma önlemlerine karşı geniş çaplı seferberliğe doğru örgütleyen Piqueteros hareketinin ortaya çıkması (Doyran, 2014) söz konusu koşullarda gerçekleşmiştir.

Piqueteros örgütleri, 1990'ların ikinci yarısında, işsizliğin 1991 ile 1995 arasında %6'dan %18'e çıktığı ve emeğin esnekleştirilmesi ve gündelleştirilmesi ve gelir yoksulluğunun artmasıyla birleşerek yapısal bir biçim kazanmaya başladığı dönemde parça parça ortaya çıkmıştır (Dinerstein, 2010: 358). Grevi bir araç olarak kullanmaktan mahrum kalan işsizler, farklı mücadele yöntemleri bulmak zorunda kalmışlardır. Kitlesel barikatlar ve yol kesmeler, işsiz işçiler tarafından

önerilen çözümdü. İşsizler tarafından kurulan ilk barikat 1994 yılında Neuquén eyaletindeki Senillosa’da gerçekleşmiş ve talepleri kısmen karşılanmıştır. 1995 yılına gelindiğinde hareket ülkenin diğer bölgelerine de yayılmıştır (Kabat, 2014: 377).

Piqueteros hareketinin resmi olarak ortaya çıkışı, güneydeki Neuquén eyaletinde bulunan Cutral Co ve Plaza Huincul’da kamuya ait büyük petrol endüstrilerinin özelleştirilmesine kadar uzanabilir. 1930’ların başında petrol endüstrisi etrafında şekillenen bu şehirler, onlarca yıl boyunca devlete ait Yacimientos Petrolíferos Fiscales (YPF) şirketinin petrol çıkarma ve rafine merkeziydi. Bu şehirler, zengin bir sosyal ve politik örgütlenme geçmişine sahip güney bölgesindeki petrol işçilerinin emek hareketinin gelişmesine tanık olmuştur. YPF’nin genel merkezi, nispeten yüksek maaşlara ve vasıflı mavi yakalı nüfusa sahip, müreffeh bir işçi sınıfı şehri olan Cutral Co’daydı. Ancak özelleştirilmesinin ardından kitlesel işten çıkarmalar ve ortalama gelirden ciddi bir düşüş, bölgenin ekonomik yapısını çarpıcı biçimde değiştirmiştir. Alternatif istihdam kaynakları olmadan, Neuquén valisinin Cutral Co’da bir gübre fabrikası inşa etme sözleşmesini iptal ettiği haberine tepki olarak yakın zamanda işten çıkarılan YPF işçileri, sendika üyeleri ve şehir sakinleri 21 Haziran 1996’da hayati öneme sahip bir eyaletler arası yolu kapatmak için harekete geçmiştir. Artık kapalı olan tesisin girişini engelleyemeyen yol kesme eylemi otoyola taşınarak ulusal dikkatin çatışmaya çekilmesini sağlamıştır. Piqueteros, Arjantin’de daha önce bilinmeyen bir siyasi aktörün, yani işsizlerin önderlik ettiği yeni bir toplumsal hareket olarak resmen doğmuştur (Alcañiz ve Scheier, 2007: 159).

Eyalet hükümetinin protestocuların taleplerine yanıt vermesi ve acil istihdam programları (Planes Trabajar) dağıtmasıyla halk ayaklanması sona ermiştir. Bu olayın nasıl çözüldüğü, Piqueteros ile hükümet arasında gelecekteki çatışmalar için bir emsal oluşturmuştur; çünkü hem federal hem de eyalet hükümetleri,

yollar her kapatıldığında istihdam programları dağıtmıştır (Giraudy, 2017: 41-42). Hükümet ve Piqueteros arasındaki bu etkileşimin hem işsiz işçi örgütlenmelerini hem de yol kesme ve barikatları teşvik ettiği ifade edilebilir. İşsiz işçiler federal ve eyalet yetkilileri ile pazarlık yapıp taleplerinin kabul edilebileceğini görmüşlerdir.

1996 yılında Cutral-Co ve Plaza Huincul'da gerçekleşen yol kesme eylemi ile 1997'den bu yana General Mosconi ve Tartagal'da kurulan barikatlar ve ayaklanmalar, daha sonraki seferberlik süreçlerini şekillendiren iki örnek olay olarak tanımlanmıştır. YPF'ye bağımlı olan bu yerlerde, geçmiş kalkınma modelinin parçalanması neredeyse tüm yerel toplulukları etkilemiştir: YPF'nin özelleştirilmesi yalnızca dramatik (doğrudan ve dolaylı) iş kaybı değil, aynı zamanda paralel bir refah devletinin tamamen parçalanması anlamına gelmiştir (Wolff, 2007: 6). Daha da önemlisi, mevcut sendikalar YPF'nin yapısının bozulmasına bir alternatif sunmamıştır ancak işten çıkarılan işçileri işe alan işletmeler kurarak işçi hakları pahasına finansal hayatta kalmayı tercih etmişlerdir (Dinerstein, 2010: 359).

Daha sonra hareket, Hristiyan kökenli toplulukların militan ağırları, Movimiento Guevarista (MG) gibi sol gruplar, Partido Comunista Revolucionario (PCR) ve Patria Libre (PL), Central de Trabajadores de la Arjantin (Arjantin İşçi Konfederasyonu- CTA) ve Asociacion Madres de Plaza de Mayo gibi partiler aracılığıyla Buenos Aires şehrine ve banliyölerine yayılmıştır. 1996 yılında PCR, Troçkist Movimiento al Socialismo ve Partido Comunista de Arjantin (PCA) militanları tarafından "Açlığa, İşsizliğe ve Baskıya Karşı Yürüyüş" düzenlenmiştir. 1997 yılında, Buenos Aires banliyösünde işsizlik yardımı almayı başaran ilk yol kesme eylemi gerçekleştirilmiştir (Rossi, 2013: 929). Bu örgütler, sadece protestoya yönelik hareketlerle bağlantılı dağınık ve izole eylemlerden, daha geniş bir talep yelpazesine sahip ulusal mücadele planlarının geliştirilmesine

geçmelerini sağlayan muazzam bir büyüme yaşamıştır. Hareket, ülkenin en kuzey ve en güneyindeki en yoksul yerlerde başlamış ve daha sonra Buenos Aires'in eski sanayi bölgesine yayılmıştır (Kabat, 2014: 377).

1990'ların sonlarından itibaren Arjantin genelinde işsiz işçi örgütlenmelerinin dikkat çekici bir şekilde yayılmış ve 2000'lerin başlarında protestolar dramatik bir şekilde artmıştır (Kaese ve Wolff, 2016: 48). Artık işsiz grupların ötesine geçen halk protestoları Aralık 2001'de zirveye ulaşarak dönemin Başkanı Fernando De la Rúa'yı görevden istifaya zorlamıştır (Norden, 2011: 88-89). Arjantin ekonomisinin fiilen çöküşü, Piqueteros'un sosyal tabanını büyük ölçüde güçlendirmiştir. İdeolojik olarak, Aralık 2001'deki protestoları şekillendiren ve 2002'de devam eden farklı türde protesto faaliyetlerine dönüşen "Que se vayan todos" ("Hepsi defolsun!") sloganı, Piqueteros'un hem siyasi rejimin hem de ekonomik modelin dışlayıcı doğasına yönelik eleştirisinin geniş çapta ilgi görmesi anlamına gelmiştir. Siyasi açıdan hükümetin işsiz örgütlerine önemli tavizler vermesini gerekmiştir: Duhalde ve halefi Kirchner onları toplumun önemli kesimlerini temsil eden resmi muhataplar olarak kabul etmek zorunda kalmıştır. Açık sosyo-politik krize tepki olarak Duhalde, yeni Jefes y Jefas de Hogar Planı aracılığıyla sonunda yaklaşık iki milyon haneyi kapsayan sosyal acil durum planlarını büyük ölçüde genişletmiştir. Buna ek olarak, Piqueteros örgütleri barikatlar yoluyla kazanmayı başarmışlardır ve fon ve projeleri kendileri yönetme hakkını elde etmişlerdir. Haziran 2002'de polis iki piqueterosu öldürdüğünde, Başkan Duhalde toplumsal protestoların kontrol edilemeyecek boyutlara ulaşmasını önlemek için başkanlık seçimlerini öne almak zorunda kalmıştır. İşsiz örgütleri, Arjantin demokrasisinin 2001/2002'deki ciddi krizleri ifade eden genelleştirilmiş toplumsal protestoları yönlendiren aktörlerden yalnızca biri olmasına rağmen, ulusal siyaset sahnesinde kalıcı bir etkiye sahip olan tek yeni ve kalıcı çekişmeli kolektif eylem türü olduğunu kanıtlamışlardır (Wolff, 2007: 8-9).

Her ne kadar Piqueteros Aralık 2001'deki toplumsal patlamada belirleyici bir rol oynamasa da 2002'nin ilk yarısında ülkeyi sarsan kitlesel toplumsal protestoların ardından gelen dalgaya öncülük etmiştir. Arjantin'de 2002'nin ilk aylarında her yerde görülen ve kontrol edilemeyen toplumsal protestolar yıl boyunca kademeli olarak azalmıştır ve Başkan Kirchner'in Mayıs 2003'te göreve başlamasından bu yana, makro-politik krizin aşıldığı düşünülebilir (Wolff, 2007: 18-19). Ana ihraç ürünlerinin uluslararası fiyatlarındaki artışa dayanan ekonomik toparlanma işsizliğin azalmasını sağlamıştır. Böylece devlete tavizleri müzakere etmek ve işsiz işçi örgütlerini yanına çekmek için ekonomik kaynak sağlanmıştır. Bu tavizler, Piqueteros hareketine, özellikle de hükümetten siyasi bağımsızlığı savunan radikal işsiz işçi örgütlerine baskının yoğunlaştığı bir dönemde gerçekleşmiştir. Sonrasında işsizlerin siyasi faaliyetleri düşüşe geçmiştir (Kabat, 2014: 379).

Piqueteros hareketi, neoliberalizmin toplumsal sonuçlarına karşı direnişte ve belirli kesimlerin (yoksulların ve/veya dışlanmışların) Arjantin siyasi arenasına yeniden dâhil edilmesi mücadelesinde önemli bir aktördür. Piqueteros adı, bu hareketi kamuoyuna duyuran protesto türüne, ulusal yollardaki barikat gözcülüğüne dayanmaktadır. Piqueteros hareketinin kökeni ve özellikleri dört ana sürece dayandırılabilir: (1) 1980'lerden itibaren büyük ve hızlı bir sanayisizleşme üreten neoliberal reformların uygulanması ve ithalat modelinin ikame edilmesiyle sanayileşmenin çöküşünün sosyal sonuçları; (2) halkın taleplerini çözmeye yönelik ana korporatist düzenlemelerin çözülmesinin bir sonucu olarak yeniden demokratikleşmeden bu yana siyasetin bölgeselleşmesi; (3) 1970'lerde silahlı mücadeleye katılan sol grupların demokratik bir ortama uyum sağlaması; ve (4) 1980'lerde ve 1990'larda bazı sendikalar, insan hakları örgütleri ve Katolik Kilisesi piskoposlukları tarafından işsizler için risksiz siyasi örgütlenme bölgelerinin oluşturulması (Rossi, 2013: 929).

4. YOL KESMELERİN VE BARİKATLARIN ANLAMI

Yol kesmeler, Latin Amerika’da sömürülen ve ötekileştirilmiş grupların yaygın olarak kullandığı eylem metodu olmuştur (Petras, 2018: 4270). İşsiz işçi hareketlerinde de bu durum söz konusudur. Yol kesme ve kurulan barikatların hareket açısından derin anlamları vardır.

Hareketin ismi, tatbik ettiği eylem türünden gelir. Piqueteros İspanyolca’da “yol kesenler” anlamına gelir (Durmaz, 2016: 69). Eylemciler iş, işsizlik ödeneği, gıda vb. talepleri için ülkenin ana yollarında barikatlar kurup kapatmışlardır. Piqueteros, işsiz insanların yurttaşlar ve işçiler olarak sosyopolitik olarak yeniden dâhil olma mücadelesi ile tanımlanır. Protesto, bu hareketin sürekli ve önemli bir boyutudur (Rossi, 2015a: 117). Yol kesme eylemleri sırasında herhangi bir polis/asker müdahalesi ile karşılaşılmaz ise, barikata müdahale ihtimaline karşı eylemciler dönüşümlü nöbet tutarlar: nöbet tutanlara da “barikat gözcüsü” ismi verilir (Durmaz, 2016: 76-77).

Arjantin’de kullanılan piquete kavramının ilginç bir geçmişi vardır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren, işçilerin bir grevi desteklemek için düzenledikleri fabrika, atölye ve diğer kuruluşlardaki ablukaları tanımlamak için kullanılmıştır. Ancak 1996’da Neuquen eyaletindeki Cutral Co ve Plaza Huincul ile bir yıl sonra Tartagal ve Mosconi’deki ayaklanmalarla bağlantılı olarak anlamı değişmiştir. 1990’larda uygulanmaya başlanan neoliberal reformların olumsuz etkileriyle mücadele eden topluluklar tarafından benimsenen kelime, protestocuların barikat kurmak için toplanacağı yerler anlamında kullanılmaya başlanmıştır. İşçi sınıfının mücadelesinden doğan bir kavramın yaygın olarak benimsenmesi, işçilerin toplumun geri kalanı üzerindeki güçlü siyasi ve kültürel etkisine işaret eder ve işçi sınıfının her zaman önemli bir rol oynadığı yerel bölgelerde gerçekleşmesi tesadüf değildir. Neuquen ve Salta deneyimlerinden süzülen piquetes, şimdi işsizler tarafından temsil edilen işçi sınıfının bağrına bu şekilde

geri dönmüştür. Birçok yazar grev gözcüleri ile yol kapatma eylemleri arasındaki benzerliklere dikkat çekmiştir. Böylece, başta çalışan işçiler olmak üzere pek çok farklı toplumsal kesim yol kapatma eylemleri düzenlemeye devam ederken, Piqueteros terimi örgütlü işsiz işçilerle yakından ilişkilendirilmeye başlanmıştır (Benclowicz ve Brena, 2011: 75-76).

Yol kesme veya barikat gözcülüğü 1995 yılında Neuquen eyaletinde başlamış ve 1997 yılına gelindiğinde eyaletlerin %70'inde bu türden en az bir eylem kaydedilecek kadar Arjantin geneline yayılmıştır. Bu gösteriler temel olarak şehirlerin ana yollarının genellikle yanan lastikler, kamyonlar veya diğer motorlu araçlarla kapatılması ve bu barikatların iş talep eden ve yozlaşmış hükümetleri ve politikacıları kınayan sloganlar atan ve pankartlar taşıyan protestocularla doldurulmasından oluşmuştur (Villalón, 2007: 144). Eylem metodu ulusal çapta dikkat çekmiştir. Piqueteros, 1990'ların ikinci yarısında Arjantin'deki en görünür sivil toplum hareketi olmuştur (Norden, 2011: 93). Barikatlara katılanlar çoğunlukla yerinden edilmiş işçiler, kayıt dışı çalışanlar ve çoğunlukla düşük gelirli, sendikası ve kurumsal olarak korunmayan eksik istihdamlı ve işsiz insanlardı. Başka bir deyişle, işsizlik ve yoksulluk oranında ciddi bir artışı tetikleyen neoliberal yapısal reformların sonuçlarından muzdarip olan insanlardı (Villalón, 2007: 144). Neoliberal reformlardan olumsuz etkilenen bu kitlenin, eylem tarzları ile neoliberal düzeni sekteye uğratmaya çalıştıkları görülebilir. Böylece kendi yaşadıkları zorlukları kamuoyuna duyurabilmişlerdir. İnsanların, malların ve sermayenin hareketi kesintiye uğratarak neoliberal modelin işleyişi imkânsız hale getirilmiştir.

Bu eylem modeli hızla ülke geneline ve özellikle de Buenos Aires'in sanayisizleşmiş banliyölerine yayılmıştır. 1997'de ülke genelinde 140 yol kesme eylemi yaşanırken ve bu sayı 1999'da 252, 2000'de 514, 2001'de 1,383 ve 2002

yılında 2,336 olmuştur (Kaese ve Wolff, 2016: 49-50). Ulusal çapta düzenlenen ilk büyük eylemde, 300'den fazla ana otoyol ve cadde 1.000.000'den fazla P

Piqueteros tarafından kapatılmıştır. Tüm büyük şehirler etkilenmiş ve burjuvazinin bitmek bilmeyen gecikmelerine ve korkunç trafik tıkanıklıklarına neden olmuştur. Şimdiye kadar hasar görmeyen finans sektörü de dâhil olmak üzere pek çok sektördeki ekonomik faaliyetler fiilen felce uğramıştır (Petras, 2018: 4267). Yol kesme eylemleri ve barikatlar, istikrarın gerektirdiği sermaye şiddetine fiziksel ve görünür bir engel oluşturmuştur. Bu şekilde barikatlar, emek ve toplumsal direniş için yeni bir ifade sağlamıştır. Kapitalist toplumlarda emeğin merkeziliğinin tanınması için verilen mücadele ortaya koyulmuştur (Dinerstein, 2001b:7). Mal akışının engellenmesi, emek talebini garanti altına almanın bir yolu olarak kullanılmıştır. Bu mücadele aracı, hareketin ulusal düzeyde biriktirdiği güç bağlamında ortaya çıkmıştır (Álvarez ve Newman, 2015: 47).

Piqueteros, neoliberal kapitalizmin dışlanmışlardan talep ettiği yeniden üretim rolünü, yani onların belirsiz varlığını reddetmiştir. Yol kesme eylemlerinin ve barikatların kendilerine biçilen rolü sonlandırdığı söylenebilir. Aynı zamanda bunlar neoliberal düzenin yeniden üretiminin de açık bir kesintisiydi: barikatlar sırasında görünürlük korunmuştur. Bedenlerini mücadeleye sokan Piqueteros açısından yolları kapatmak, mal akışını durdurmak, bilinmezliklerine son vermek için bedenlerini teşhir etmeyi gerektirmiştir. Açlık ve yoksullaşmanın etkisiyle neoliberal düzen tarafından dışlananlar, sermayenin sancılı bir noktasında, yani malların dolaşım yollarında yeniden ortaya çıkmıştır Üretim ve tüketim alanlarına girmeleri engellenerek, üretmedikleri ve tüketmeyecekleri malların akışını kesmek için yolları işgal etmişlerdir. Bu işsiz işçi örgütleri tarafından kurulan ablukalar ekonomik özgürlüğü (Medina, 2011: 94) sekteye

uğratmışlardır. Böylece iktisadi sistem üzerinde bir nüfuz elde etme yolunu bulmuşlardır.

Bu olaylar güvenlik güçleriyle çatışmalara yol açmış, bu da göstericilere önemli bir kamuoyu desteği kazandırmış ve insan hakları örgütleriyle kalıcı bir ittifak başlatmıştır. Bu protestolar aynı zamanda Piqueteros'un ilk büyük başarısı olmuştur. Çünkü hükümetten Plan Trabajar adlı yeni oluşturulan bir refah programı aracılığıyla binlerce istihdam taahhüdünü müzakere edebilmiş (Norden, 2011: 94) ve imtiyazlar almayı başarmışlardır (Giraudy, 2017: 41). Yol kesme eylemleri ve barikatlar yeni bir toplumsal protesto yöntemi olmuştur. Her ne kadar ilk hedefleri görünürlük elde etmek, devlet yardımını talep etmek ve istihdam ve sosyal programların dağıtımına ilişkin yolsuzluk ve kayırmacılığı kınamak olsa da zamanla topluluk girişimlerini ve kooperatif projelerini sürdürmek için sosyal programlardan kaynak elde etmenin sistematik bir aracı haline gelmişlerdir (Dinerstein, 2010: 359-360). İnsanların ve malların şehirler ve mahalleler arasındaki düzenli hareketini kesintiye uğratmayı amaçlayan barikatların sistematik kullanımı (Villalón, 2007: 142) ve devletin sosyal yardımlar aracılığıyla vereceği tepkinin hızla kurumsallaşması Piqueteros'un güçlü bir siyasal oyuncu olmasını sağlamıştır (Wolff, 2007: 7).

Ülkenin herhangi bir bölgesinde yol kesme eylemlerinin yaşanması, çeşitli koşullara bağlıdır. Ancak bazı ortak özellikler de vardır. Birincisi, sınıf mücadelesinin en önemli öznesi olarak endüstriyel işçi sınıfına ilişkin geleneksel görüşü sorgularlar. Bu, işçilerin yerine işsizlerin ve yoksulların devrimin tarihsel öznesi haline geldiğini iddia etmek değildir. Aksine, yol kesmeler ve barikatlar gündelik işçilerin, işsizlerin ve yoksulların sermayenin komutasından dışlanmadığını gösterir. Onların mücadeleleri sermayenin sömürsüne karşı direnişe katkıda bulunabilir. İkinci olarak, barikatlar sendikaların örgütsel stratejilerine yönelik önemli bir soru ortaya koyar. İşsizlik sendikaların

gündeminde önemli bir konu olarak yer alır. Ancak karşılaştıkları zorluk, ülkenin farklı bölgelerinde ortaya çıkan çeşitli yerel mücadeleleri ve örgütlenmeleri eklemlenektir. Son olarak, barikatlar sosyal, siyasi ve emek çatışmalarının birbirinden ayrı protesto biçimleri olarak görüldüğü geleneksel anlayışa meydan okur çünkü barikat sırasında yol, yeni kimliklerin inşası ve sınıfsal parçalanmanın ötesinde siyasi dayanışmanın kurulması için bir ortam haline gelir (Dinerstein, 2001b: 6).

Mal ve sermaye akışları, pazarlarına ulaşmak için yollardan serbestçe geçmeyi gerektirir. Burası marjinal grupların, doğrudan eylemleri elit devrelere müdahale eden ve birikim sürecini bozan stratejik aktörler haline geldiği yerdir. İşsizlerin yol kapatmaları, sanayi işçilerinin makineleri ve üretim hattını durdurmasının işlevsel eşdeğeridir: biri kârın gerçekleşmesini, diğeri değer yaratılmasını engeller. Fabrika sistemi dışındaki kitle örgütlenmesi, siyasal parti-bürokratik sendika yapısının dışında gerçekleştiğinde bu stratejinin uygulanabilirliğini gösterir. Arjantin’de ve Latin Amerika’nın geri kalanında özerk örgütlenme kilit noktadır. Deneyimler, yeni kitle hareketlerinin (işsiz işçiler, köylüler, yerli halklar) mücadeleleri sürdürdürebildiğini, şiddetli baskıya direnebildiğini ve geçici ve acil tavizler sağlayabildiğini gösterir (Petrás, 2018: 4270). Piqueteros hareketinde de sürecin bu şekilde işlediği ifade edilebilir.

5. PÍQUETEROS HAREKETİ BİLEŞENLERİ VE ÖRGÜTSEL YAPI

Piqueteros hareketi heterojen bir yapıya sahiptir (Forni, 2020: 37) ve farklı toplumsal hareket örgütlerini içerir. Bu hareket birden fazla ideolojiyi içerir ancak ortak bir işsiz işçi kimliği vardır. Hareketi oluşturan farklı bileşenleri üç ana grupta başlanmıştır: Movimientos de Trabajadores Desocupados (İşsiz İşçiler Hareketi – MTD’ler), Corriente Clasista y Combativa (Sınıf ve Mücadele Cephesi - CCC) ve Federacion de Trabajadores por la Tierra, Vivienda y Habitat (Toprak ve Konut Federasyonu - FTV). Hareketin ideolojik çeşitliliğine rağmen,

Piqueteros'un tabanı Arjantin'in popüler sektörlerinin siyasi kültürünün bir parçası olan Peronist ve ulusal-popülist bir toplumsal kalıbı yansıtır (Rossi, 2013: 929-930). Piqueteros, 2000 ve 2001 yıllarında tırmanan kriz bağlamında faaliyetlerini giderek daha fazla koordine ettiklerinde, kendilerini kapsayıcı bir hareketin parçası olarak kabul ettiklerinde ve kamuoyunda nispeten homojen bir olgu olarak göründüklerinde bile, en başından beri heterojen ve kendi içinde çeşitlilik gösteren bir örgütler kümesidir (Kaese ve Wolff, 2016: 50).

Piqueteros hareketi bir "hareketler hareketi" (Benclowicz ve Brena, 2011: 76) olarak tanımlanabilir. Ortak etikete rağmen, heterojenlik ve parçalı yapı, ara sıra gerçekleşen ortak örgütlenme ve seferberlik süreçlerinden daha fazlasına yönelik girişimleri engellemiştir. Bu bölünmeler yalnızca farklı siyasi stratejilerden değil aynı zamanda son derece heterojen ve parçalı bir toplumsal tabandan da kaynaklanır. Hareket ortak bir sosyo-ekonomik durumla (işsizlik) tanımlandığı için bu şaşırtıcı görünebilir. Ancak Arjantin'de işsizliğin devasa boyutu ve çeşitliliği nedeniyle işgücünün geçici hale gelmesi bireyler arasındaki uçurumları artırdığı kadar işsizlik deneyimi, bilgi ve beceri, mesleki statü ve yaşam tarzı açısından birbirinden çok farklı olan aynı sosyal kategorilerde olan insan kümeleri oluşmuştur (Wolff, 2007: 12). Hareketin siyasi ve ideolojik çeşitliliği yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkar. Bu heterojen yapıya karşın hareket Arjantin'in yoksul ve eşit insanlarını harekete geçirerek onların neoliberalizmi sona erdirmeye ve kendilerini daha kapsayıcı ve eşit bir topluma yeniden dâhil etme arayışlarına örgütsel bir yapı sağlamıştır (Rossi, 2015b: 5).

Arjantin'deki işsizlerin örgütlenmesini kolaylaştıran birçok etken vardır. Bunlar arasında, alt orta sınıfın etki merkezlerinden uzak, yarı ayrılmış, nispeten homojen barrio'lardaki işsizlerin yüksek yoğunluğu vardır (Petras, 2018: 4266). Yoksulluk içinde olanlar, örgütlenen ilk kişiler olmuşlardır. Bunun kanıtı, Piqueteros hareketinin örgütlenmesinin ana kent ve sanayi merkezlerinden

önce çevre illerde başlamış olmasıdır (Kabat, 2014: 372). Bir miktar sendika deneyimi olan ve aşağıya doğru hareketlilik gösteren fabrika işçilerinin kitlesel işten çıkarılması ve maden ve enerji merkezlerinin özelleştirilmesi, buna bazı tesislerin kitlesel kapatılması ve işçilerin işten çıkarılmasıyla birlikte tüm sosyo-ekonomik sektörlerin olumsuz yönde etkilendiği sanal hayalet kasabalar yaratılması da önemli rol oynamıştır. Büyük şehirlere ve ulusal sınırlara mal ve yolcu taşıyan ve mal tedarik eden ana otoyolların göreceli yakınlığı da önemli bir faktördür (Petras, 2018: 4266). Dahası, Piqueteros örgütlerinin gücünün büyük bir kısmı, kendi seçmenlerinin zaten aşına olduğu mekânsal dinamikleri stratejik olarak kullanmalarına dayanır. Mahalle ağlarının temel örgütlenme birimleri olarak kullanılması, görünürlük kazanmak için kamusal alanların işgal edilmesi ve yetkilileri müzakereye zorlamak için barikatların kullanılması, Arjantin tarihinde işçi sınıfı kolektif eyleminin birçok örneğinde mevcuttur. Latin Amerika'daki diğer seferberlik deneyimlerinde olduğu gibi, Piqueteros örgütleri de üye toplamak, hedeflerini ilerletmek ve kaynak elde etmek için yoksul mahallelerdeki yerleşik mekânsal dinamiklerden yararlanmıştır (Perez, 2018: 297).

Piqueteros hareketinin çeşitliliğine rağmen, işsiz işçilerin neredeyse tüm örgütleri - küçük radikal partiler veya aktivistler tarafından makro-politik projeler olarak yukarıdan aşağı oluşturulmuş olanlar bile - seferberlik kapasitelerini aşağıdan yukarı, kendi kendine yardım girişimleri yürüten, ilgili yerel topluluklara gömülü olarak faaliyet gösteren ve somut ihtiyaçlara hizmet etmeye odaklanan taban örgütlerinden alır (Wolff, 2007: 15). Arjantin'deki işsiz hareketini en başından beri tanımlayan örgütlenme mantığını sürdüren tüm örgütler, üyelerine ve parçası oldukları topluluk ve mahallelere doğrudan hizmet eden taban çalışmaları yürüterek yerel ağlardaki yerleşikliklerini ve buna karşılık gelen sosyal bağları yeniden üretir. Teorik açıdan bu, literatürde aktivistlerin devamlılığı için belirlenen temel gerekliliklere doğrudan karşılık gelir: bireysel

düzeyde, yerel topluluk çalışmalarına odaklanmak üyelerin katılmaya devam etmesini sağlar ve taahhüt eder; kolektif düzeyde, sosyal ağ ve bağları ve kolektif kimlikleri ve örgütsel kapasiteleri yeniden üretir (Kaese ve Wolff, 2016: 60). Böylece örgüt ve eylemciler arasında bağlılık sağlanır ve aidiyet duygusu gelişir.

İşsiz işçi örgütlerinde önceden sendikal deneyimi olanlar bile Arjantin'deki geleneksel işçi kurumlarının dikey örgütlenmesini reddetmişlerdir. Piqueteros tabanı ile liderliği arasındaki ilişki bu nedenle geleneksel olandan önemli ölçüde farklılaşmıştır. Piqueteros hareketi, kolektif karar almayı teşvik eden resmi mekanizmalarla yatay ve gönüllü bağlara sahiptir. Örneğin barikatların zamanı ve yerleri genellikle genel toplantılarda seçilir. Benzer şekilde, talepler kabul edildikten sonra barikatların kaldırılması için kamu görevlileriyle yapılan müzakereler, çoğu zaman sıradan kişilerin doğrudan denetimi altında yürütülür (Alcañiz ve Scheier, 2007: 159-160). Örneğin yol kesme için bir otoyol veya ana arter belirlendikten sonra meclis, barrio'lar içindeki desteği örgütler. Yüzlerce, hatta binlerce kadın, erkek ve çocuk, yol kenarlarına çadırlar ve aşevleri kurarak barikata katılır. Polis tehdit ederse, bitişikteki gecekondu mahallelerinden yüzlercesi daha akın eder. Eğer hükümet müzakere etmeye karar verirse, hareket, müzakerelerin barikattaki tüm eylemcilerle yapılmasını talep eder. Kararlar eylem yerinde kolektif meclis tarafından alınır (Petras, 2018: 4267). Yoksulluk ve işsizliğin düzenli olarak ima ettiği atomizasyon ve kendini suçlama süreçlerine karşı, komşular arasındaki açık tartışma- protesto ve kendi kendine yardım faaliyetlerindeki kolektif deneyimler gibi- sorunların ve ihtiyaçların ortak doğasını keşfetmeye yardımcı olur. Karar verme tabanda gerçekleştiği süreç, kuruluşların somut hedefleri ve stratejileri yerel olarak paylaşılan çıkarlar ve değerlerle sınırlı kalır; tartışmalı (makro-politik) konular ise uzlaşmayla karara bağlanmamış olarak kalır (Wolff, 2007: 15-16). Sendikalarla kıyaslandığında işsiz işçi örgüt liderleri seçmenlerin güvenine ve desteğine sahipken, sendika

patronları, kemer sıkma yanlısı devlet ve işverenlerin aktif işbirlikçileri olarak görülme de kendilerine güvenilmemiştir (Petras, 2018: 4269). Sendikaların halkın gözünde meşruiyetini yitirdiği düşünüldüğünden işsiz işçi örgütleri yoksul ve yoksun halkı örgütlemeyi başarmış ve halk nezdinde meşru bir güç olarak kabul görmüştür.

Yol kesmeler ve barikatlar sırasında gelişen doğrudan demokrasi biçimleri yerel siyasi gücü yerinden etmiştir ve ulusal ve il temsilcilerini protestocuların taleplerine büyük ölçüde uymaya zorlamıştır. Buna ek olarak, hareket sendikal işlevler üstlenmiş, resmi liderleri yerinden etmiş ve petrol endüstrisindeki bir dizi firmaya işe alım ve maaş anlaşmaları dayatmıştır. Bu nedenle Piqueteros hareketi bölgedeki işçi sınıfı ve yerel topluluklar için bir referans noktası haline gelmiştir (Benclowicz ve Brena, 2011: 74). Bununla birlikte, Piqueteros aktivistleri Arjantin siyasetindeki önceki geleneklerden de büyük ölçüde yararlanmıştır. Hareket içindeki bazı grupların aktif kalma kapasitesinin büyük bir kısmı, eylemleri ile önceden var olan örgütsel, kültürel ve mekânsal çevre arasındaki uyumdan kaynaklanır. Örgütsel bağlantılarla ilgili olarak, Piqueteros örgütleri, merkezi bir liderlik tarafından az çok iyi koordine edilen yarı özerk yerel gruplardan oluşan ağlar olarak gelişmiştir. Bu grupların ve üyelerin sendikalar, dini kurumlar ve radikal sol siyasal partiler gibi toplum yaşamının diğer örnekleriyle geniş bağlantıları vardır. Bu bağlantılar, hareketin ortaya çıkışı için gerekli olan kaynakları, teknik bilgileri ve ağları sağlamıştır (Perez, 2018: 296-297).

Günümüzde çoğu Piqueteros örgütünün üye sayısı azalmış olsa da birçoğu hala yetenekli ve sadık aktivistlerden oluşan bir çekirdeğe sahiptir. Yıllar içinde bu gruplar zorunluluktan katılan insanların en azından bir kısmını kendilerini adanmış kadrolara dönüştürmeyi başarmışlardır. Harekete katılanların çok azının ideolojik sempati nedeniyle katılmasına, çoğunun kapsamlı siyasi deneyime

sahip olmamasına ve neredeyse tamamının katılım önünde önemli engellerle karşılaşmasına rağmen, bazıları yavaş yavaş gruplarına güçlü bir bağlılık geliştirmiştir. Sonuç olarak, bazı Piqueteros örgütleri güvenilir ve deneyimli üyelerden oluşan bir iç çekirdek oluşturmuştur (Perez, 2018: 292-293).

İşsiz işçi örgütleri büyüklük, sayı ve konum açısından çeşitlilik gösterir. Siyasi, örgütsel ve üstlendikleri topluluk çalışmaları açısından farklılıklar vardır (Dinerstein, 2010: 358). Piqueteros hareketi kendi örgütsel yapısı ile temsil krizine yanıt verdiği görülebilir. Geleneksel siyasal partilere ve işçi sendikalarına yönelik güven duygusunu yitiren Arjantin halkı işsiz işçi örgütlerinde yer almıştır. Piqueteros hareketinin kendilerini temsil edebileceğine inandıkları ifade edilebilir. Arjantin'in gevşek bir ağa sahip (Manwaring, 2011: 101) olan hareketin âdemi merkezîyetçi kökeni yerel inisiyatifleri teşvik etmiştir.

6. TARTIŞMA ve SONUÇ

Arjantin'de ortaya çıkan Piqueteros hareketi, neoliberal ekonomi politikalarının sebep olduğu sosyopolitik kriz ortamının koşulları bağlamında anlaşılabilir. Bu yalnızca Arjantin'e özgü bir hikâye değildir. Latin Amerika, 1990'ların ortasından 2000'lerin ilk on yılına kadar neoliberal ayrışmaya karşı kıtasal bir seferberlik döngüsünden geçmiştir. Bu seferberlikler, birçok ülkenin kentsel ve kırsal halk kesimlerinin katılımıyla (Rossi, 2015b: 18) statükoya karşı bir mücadele şeklinde geçtiği değerlendirilebilir. Her ne kadar bu çalışma Arjantin'de gelişen işsiz işçi örgütlerini konu edinmiş olsa da neoliberal politikaların sebep olduğu yıkım benzerlikler gösterebilir. Piqueteros hareketi de bu yıkıma karşı direnişin önemli bir simgesi olduğu söylenebilir.

Piqueteros örgütleri neoliberal ekonomi modelinin sebep olduğu yoksulluk ve yoksunluk bağlamında ortaya çıkmıştır. İşsiz işçi hareketinin bugünkü başarısı, barrio'ların içinden bağımsız olarak, ana akım partilerden, sendikalardan ve

devlet aygıtından özerk olarak örgütlenmesinden (Petras, 2018: 4266) kaynaklanır. Kitlese işsizlik ve şiddetli yoksulluktan zarar gören kesimler mevcut siyasi iktidar ve sendikaların artık kendilerini temsil etmedikleri kanaatine varmışlardır. Mevcut temsil kanallarına duyulan güvensizlik alternatif hareketlerin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Ne siyasi aktörlerin ne de mevcut sendikaların ötekileştirilmiş kesimlerin çıkarlarını ve taleplerini temsil etmediği düşünülmüştür. Alternatif muhalefet ve örgütlenme araçlarına ihtiyaç duyulmuştur. Piqueteros hareketinin başarısı toplumun ötekileştirilmiş kesimlerini seferber edebilmesidir.

Piqueteros hareketi tabandan örgütlenerek bu kesimlerin sözcüsü olmuştur. Neoliberal düzenin önemsizleştirdiği işsizlerin tekrardan özne olma mücadelesini bu örgütler sayesinde gerçekleştirebilmişlerdir. Neoliberal politikalar sonucunda aşırı yoksulluk ve işsizlikten zarar görenler neoliberal düzeni adeta kendi silahıyla vurmuştur. İşsiz kalarak bir zamanlar ürettikleri ürünlere yabancı kalan halk harekete geçerek mal ve insanların dolaşımı için son derece önemli olan otoyolları keserek barikatlar kurmuşlardır. Bu noktada mal ve hizmetlerin dağıtımını durma noktasına gelmiş ve neoliberal düzen akamete uğratılmıştır. Yol kesme ve barikatlar geleneksel protesto araçlarının (grev vb.) yerini almıştır. Kolluk kuvvetlerinin şiddetiyle karşılaşılrsa bile barikatlar terk edilmemiştir. Polis şiddeti Piqueteros'a olan sempatiyi ve katılımı arttırmıştır. Eylemcilerin talepleri yerel düzeyde oluşturulan meclislerde kararlaştırılıp yerel ve federal yetkililere iletilmiştir. Yine aynı şekilde yol kesme eylemlerinin yeri ve zamanı yerel düzeyde oluşturulan toplantılarla kararlaştırılmıştır.

Şiddetin bu eylemlerin bastırılmasında etkili olamayacağını anlayan Arjantinli yerel ve federal yetkililer işsiz işçi hareketleri ile müzakerelere başlamışlardır. Sosyal yardım ve istihdam yaratılması vb. taleplerin yerine getirilmesi karşılığında barikatlar kaldırılmıştır. Bu sürecin işsizler lehine sonuçlandığı

görülünce eylemlere ve Piqueteros hareketine katılım artmıştır. Yatay karar alma mekanizması (meclisler/toplantılar) sonucunda belirlenen işsizlerin talep ve şikâyetleri, belirli bir kolektif eylem yöntemi (yol kesme ve barikatlar) sonucunda yetkililere iletilmiş ve onlarla pazarlık yapılmıştır. Bu başarı işçi örgütlerinin ülke geneline yayılmasını kolaylaştırmıştır.

Baskının çözüm yolu olmadığını gören yerel ve ulusal hükümetler Piqueteros hareketi ile iletişim kurmuş ve bazı sosyal fonların ve yardım planlarının yerelden yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Bu adım işsiz işçi örgütlerinin meşrulaşmasını sağlamış ve yerel ve federal yetkililer ile diyalog kapısı açılmıştır. Ancak heterojen bir örgüt olan Piqueteros içinde bölünmeler yaşanmıştır. Hükümetlerle iş birliği yapmak isteyen, iş birliğine karşı olan ve hareketin özerk yapısının korunmasını arzulayanlar arasında tartışmalar yaşanmıştır. Zamanla diyaloga açık Piqueteros örgütleri nüfuz elde etmiş ve yerel ve federal meclislerde görev almıştır. Diğer bir kısım ise yerel projelere odaklanmıştır. Mevcut demokratik düzene meydan okuyan işsiz işçi örgütleri siyasal sistem içerisinde temsil edilmediğini düşünenlerin sesi olmuştur. Kitlelerin kendilerini ifade etme imkânı bu örgütler sayesinde gerçekleşmiş ve kamusal tartışma genişletilmiştir. Piqueteros hareketi halkın geleneksel temsilcilerin temsil krizine katılımcı ve yatay karar alma mekanizmaları ile çözüm sunan bir örgütsel yapıya ve stratejiye sahiptir. Kamu kaynaklarının dağıtımı, kontrolü ve yönetimi konusunda etkin hale gelmişlerdir. Bu durum meşru bir güç olarak tanınmayı beraberinde getirmiştir. Kurumsal olarak güçlenmişlerdir.

Arjantin'deki deneyim, işsiz işçilerin örgütlenebileceğini, kolektif eyleme girişebileceğini, iktisadi yapıyı felce uğratacak güce sahip olabileceğini ve örgütlü işçi sendikalarının son yıllarda başaramadığı bir şekilde pazarlık yapıp imtiyazları güvence altına alabileceklerini göstermiştir (Petras, 2018: 4269). Piqueteros hareketi Arjantin'de yirmi yılı aşkın bir süredir mevcut ve aktiftir. Hareketin

kalıcılığı ve önemi, toplumun önemli bir kesiminin tanınması ve entegrasyonu için güçlü talepleri temsil etmesinde yatmaktadır. Hareket içindeki örgütlerin çoğu, ortaya çıktıkları sosyoekonomik ve siyasi bağlamların çok ötesinde hayatta kalmıştır ve bu kalıcılık, repertuarların ve siyasi stratejilerin zaman içindeki adaptasyonu ve değişimleri gerekli kılmıştır (Forni, 2020: 38-39). Bu konu ayrı bir çalışmanın odak noktasını oluşturabilir. Ekonomik krizinin etkisini yitirmesine karşın Piqueteros örgütlerinin yok olmayışı hala Arjantin siyasal ve toplumsal yapısı için önemini ortaya koymaktadır.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması yoktur.

Destek/Finansman Bilgiler:

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı:

Bu araştırma için etik kurul kararına ihtiyaç yoktur.

KAYNAKÇA

- Alcañiz, I., ve Scheier, M. (2007). "New Social Movements With Old Party Politics: The MTL Piqueteros And The Communist Party In Argentina." *Latin American Perspectives*, 34(2): 157–171. <https://doi.org/10.1177/0094582X06298749>
- Benclowicz, J. D., ve Brena, M. O. (2011). "Continuities, Scope, And Limitations Of The Argentine Piquetero Movement: The Cases Of Tartagal And Mosconi." *Latin American Perspectives*, 38(1): 74–87. <https://doi.org/10.1177/0094582X10384212>
- Borland, E., ve Sutton, B. (2007). "Quotidian Disruption And Women's Activism In Times of Crisis, Argentina 2002-2003." *Gender and Society*, 21(5): 700–722. <https://doi.org/10.1177/0891243207306383>
- Dinerstein, A. C. (2001a). "A Silent Revolution: The Unemployed Workers' Movement In Argentina And the New Internationalism." *Labour, Capital & Society*, 34(2): 166–183.
- Dinerstein, A. C. (2001b). Roadblocks In Argentina: Against The Violence Of Stability. *Capital & Class*, 25(2): 1–7. <https://doi.org/10.1177/030981680107400101>
- Dinerstein, A. C. (2010). "Autonomy In Latin America: Between Resistance And Integration. Echoes From The Piqueteros Experience." *Community Development Journal*, 45(3): 356–366. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsq029>
- Doyran, M. (2014). "The Argentine Dilemma: "Vulture Funds" And The Risks Posed To Developing Economies." *Class, Race and Corporate Power*, 2(3). <https://doi.org/10.25148/crcp.2.3.16092120>

- Durmaz, O. S. (2016). "Arjantin'den Bir Sınıf Mücadelesi Deneyimi: Piqueteros Hareketi." *Emek Araştırma Dergisi*, 7(10): 66–88.
- Eckstein, S. E., ve Wickham-Crowley, T. P. (2003). "Struggles for Social Rights in Latin America: Claims in the Arenas of Subsistence, Labor, Gender, and Ethnicity." *Struggles For Social Rights in Latin America*. (Der.) S. E. Eckstein ve T. P. Wickham-Crowley,. New York: Routledge.
- Forni, P. (2020). "The Missionaries of Francis: The Theology Of The People And The Unification Of The Argentine Piquetero Movement (2014–2018)." *Latin American Perspectives*, 47(5): 35–48. <https://doi.org/10.1177/0094582X20931104>
- Giraudy, A. (2017). "The Distributive Politics Of Emergency Employment Programs In Argentina (1993-2002)." *Latin American Research Review*, 42(2): 33–55.
- Kabat, M. (2014). "From Structural Breakage To Political Reintegration of The Working Class: Relative Surplus Population Layers In Argentina and Their Involvement In The Piquetero Movement." *Capital and Class*, 38(2): 365–384. <https://doi.org/10.1177/0309816814533168>
- Kaese, F., ve Wolff, J. (2016). "Piqueteros After The Hype : Unemployed Movements In Argentina , 2008-2015." *European Review of Latin American and Caribbean Studies*, 102: 47–68.
- Levitsky, S. (2003). "From Labor Politics to Machine Politics: The Transformation Of Party-Union Linkages In Argentine Peronism, 1983-1999." *Latin American Research Review*, 38(3): 3–36. <https://doi.org/10.1353/lar.2003.0038>
- Manwaring, M. (2011). "Three Lessons from Contemporary Challenges To

- Security." *PRISM*, 2(3): 101–114.
- Medina, P. A. (2011). "Thoughts On The Visual Aspect of The Neoliberal Order And The Piquetero Movement in Argentina." *Latin American Perspectives*, 38(1): 88–101. <https://doi.org/10.1177/0094582X10384213>
- Norden, D. L. (2011). "The Policies And Politics of Control: Countering Argentina's Uniformed and Unemployed Protesters." *Latin American Politics and Society*, 53(3): 83–114.
- Patroni, V. (2024). "Introduction to Argentina." *Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies*, 28(55/56): 7–9.
- Perez, M. E. (2018). "Institutional Strengthening In A Receding Movement: The Trajectory Of Piquetero Organizations Between 2003 and 2015." *Latin American Research Review*, 53(2): 287–302. <https://doi.org/10.25222/larr.336>
- Petras, J. (2018). "The Unemployed Workers' Movement in Argentina." *The New Development Politics*, 36(45): 125–137. <https://doi.org/10.4324/9781315238142-9>
- Pozzi, P. (2000). "Popular Upheaval And Capitalist Transformation In Argentina." *Latin American Perspectives*, 27(5): 63–87.
- Risley, A. (2011). "The Power of Persuasion: Issue Framing And Advocacy In Argentina." *Journal of Latin American Studies*, 43(4): 663–691. <https://doi.org/10.1017/S0022216X11001064>
- Rossi, F. M. (2013). Piqueteros (Workers/Unemployment Movement in Argentina). *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social and Political Movements*. (Der.) D. Snow, D. della Porta, B. Klandermans, ve D. McAdam. Wiley-Blackwell. 929-932

- Rossi, F. M. (2015a). "Beyond Clientelism: The Piquetero Movement And The State In Argentina." *Handbook of Social Movements Across Latin America*. (Der.) P. Almeida ve U. A. Cordero. Springer: New York. 117–128.
- Rossi, F. M. (2015b). "The Second Wave of Incorporation In Latin America: A Conceptualization Of The Quest For Inclusion Applied to Argentina." *Latin American Politics and Society*, 57(1): 1–28. <https://doi.org/10.1111/j>
- Schamis, H. E. (2002). "Argentina: Crisis And Democratic Consolidation." *Journal of Democracy*, 13(2): 81–94. <https://doi.org/10.1353/jod.2002.0030>
- Villalón, R. (2007). "Neoliberalism, Corruption, And Legacies of Contention: Argentina's Social Movements, 1993-2006." *Latin American Perspectives*, 34(2): 139–156. <https://doi.org/10.1177/0094582X06299083>
- Wolff, J. (2007). "(De-)Mobilising the Marginalised: A Comparison of the Argentine Piqueteros and Ecuador's Indigenous Movement." *Journal of Latin American Studies*, 39(1): 1–29.

EXTENDED ABSTRACT

The piqueteros in Argentina can be understood in the context of the sociopolitical crisis caused by neoliberal economic policies. This is not a story unique to Argentina. From the mid-1990s to the first decade of the 2000s, Latin America went through a continental cycle of mobilizations against neoliberal decomposition. These mobilizations can be seen as a struggle against the status quo, with the participation of urban and rural populations in many countries (Rossi, 2015b: 18). Although this study focuses on the unemployed workers' organizations that developed in Argentina, the destruction caused by neoliberal policies may show similarities. The Piqueteros movement can be said to be an important symbol of resistance against this destruction.

Piqueteros organizations emerged in the context of poverty and deprivation caused by the neoliberal economic model. The current success of the unemployed workers' movement stems from the fact that it is organized independently from within the barrios, autonomously from mainstream parties, trade unions, and the state apparatus (Petrás, 2018: 4266). Those suffering from mass unemployment and severe poverty have concluded that the existing political power and trade unions no longer represent them. This distrust in the existing channels of representation paved the way for the formation of alternative movements. Neither political actors nor existing trade unions were perceived to represent the interests and demands of marginalized groups. Alternative means of opposition and organizing were needed. The success of the Piqueteros is its ability to mobilize marginalized segments of society.

The Piqueteros organized from the grassroots and became the spokesperson for these groups. The unemployed, who were dematerialized by the neoliberal order, were able to realize their struggle for re-subjection thanks to these organizations. Those who suffered from extreme poverty and unemployment as a result of neoliberal policies disrupted the neoliberal order with their weapons. Unemployed and alienated from the products they once produced, the people mobilized and set up barricades by blocking highways, which are extremely important for the circulation of goods and people. At this point, the distribution of goods and services came to a standstill and the neoliberal order was disrupted. Roadblocks and blockades replaced traditional means of protest (strikes, etc.). The barricades were not abandoned even in the face of violence from the law enforcement. Police violence increased sympathy and participation in the piqueteros. The demands of the protesters were decided in local assemblies and communicated to local and federal authorities. Likewise, the time and place of road blockades were decided at local meetings.

Realizing that violence would not be effective in suppressing these protests, Argentine local and federal authorities began negotiations with unemployed workers' organizations. The barricades were removed in exchange for the fulfillment of demands such as social assistance and job creation. When this process seemed to work in favor of the unemployed, protests and participation in the piqueteros increased. The demands and grievances of the unemployed, identified through horizontal decision-making (assemblies/meetings), were communicated to and negotiated with the authorities through a specific method of collective action (roadblocks and blockades). This success facilitated the spread of workers' organizations across the country.

Local and national governments agreed to decentralize some social funds and aid schemes. This step legitimized unemployed workers' organizations and opened the door to dialogue with local and federal authorities. However, there were divisions within the piqueteros. There were debates between those who wanted to cooperate with governments, those who were against cooperation, and those who wanted to preserve the autonomous structure of the movement. Over time, piqueteros open to dialogue gained influence, and took positions in local and federal assemblies. Another part focused on local projects. The piqueteros who challenged the existing democratic order became the voice of those who felt unrepresented in the political system. It was through these organizations that the masses were able to express themselves and public debate was expanded. The Piqueteros has an organizational structure and strategy that offers a solution to the crisis of representation of the traditional representatives of the people through participatory and horizontal decision-making mechanisms. They have become active in the distribution, control, and management of public resources. This has led to recognition as a legitimate power. They have become institutionally stronger.

The Argentine experience has shown that unemployed workers can organize, engage in collective action, have the power to paralyze the economic structure, and bargain and secure concessions in a way that organized trade unions have failed to do in recent decades (Petras, 2018: 4269). The Piqueteros has been present and active in Argentina for more than two decades. The persistence and importance of the movement lies in the fact that it represents strong demands for the recognition and integration of an important segment of society. Many of the organizations within the movement have survived well beyond the socioeconomic and political contexts in which they emerged, and this persistence has necessitated adaptations and shifts in repertoires and political strategies over time (Forni, 2020: 38-39). This could be the focus of a separate study. The fact that piqueteros organizations are still active demonstrates their importance for the Argentine political and social structure.